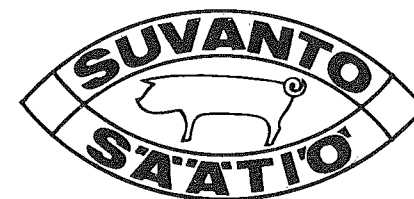

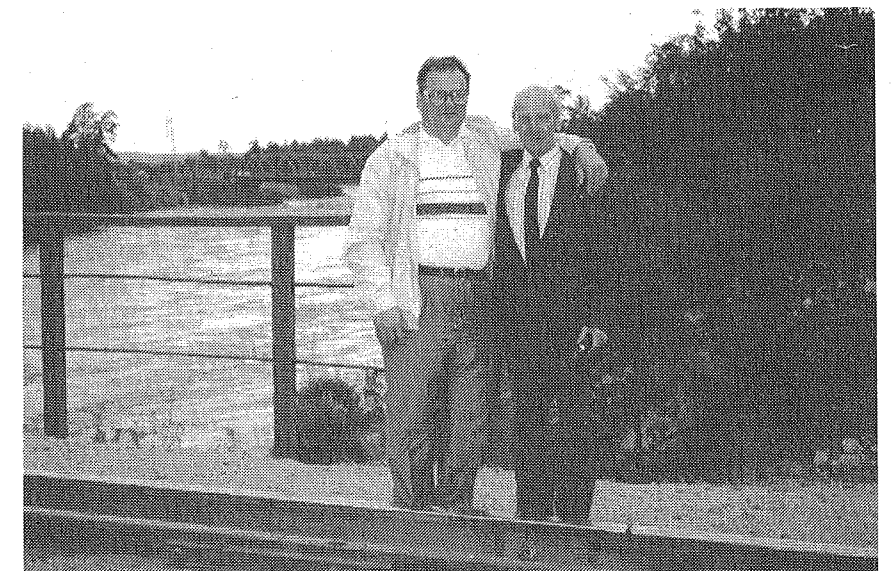
SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 3 1991
HUHTI-TOUKOKUU

Kiviniemenkosken rautatiesillä viime kesän kotiseutumatkallaan poseeraavat Veikko Karvonen (oik.) ja Pauli Laitinen. Pian käynnistyvät myös tämän suven pitäjämатkat.

TOIMITUKSEN TUOLI

KEVÄTTÄ ILMASSA...

Tervehdys jälleen suvannonseutulaiset! Eletään jo aivan kevään korvalla, maahan on valittu uusi eduskunta ja nyt vain odotellaan, mitä uusi hallitus saa aikaan: piristyykö Suomenmaan elämä? Toivottavasti.

Moni sakkolalainen varmasti jo odottaa kesää pilke silmäkulmassa. Edessä ovat suven pitäjämätkä — monet linja-autolliset ovat kuulemma täyttyneet matkansa varanneista. Toivon mukaan reissut ovat entistä antoisampia ja että yhä enemmän sukujen nuorisokin matkoille lähtee.

Ja jälleen täytyy kiittää saapuneista kirjoituksista. Muutama valokuvakin on postilaatikkoon pudonnut. Yritämme saada Suvannon Seudun sivuille silloin tällöin myös

valokuvia vanhoista albumeista — ja miksei joskus vähän uudempain kuvasatoa. Monet vanhat valokuvat ovat toimitukselle osin arvoituksia, kaikista kun ei ole ollut Viljo Purontaallakaan tarkkaa tietoa. Mutta ehkä kuvien ihmiset ja paikat ovat aina jollekin lukijalle tuttuja, että saadaan nimet vaikka jälkikäteen selville.

Lehden tilausmaksut ovat lähteneet tilaajille. Jos maksuissa on epäselvyyksiä tai jo lehtensä tälle vuodelle maksanut on laskun toistamiseen saanut, siitä tulee ilmoittaa toimituksen numeroon (931) 748 448 iltaisin. Saattaa olla, että tilaajarekisteriä uusittaessa on virheitä pääsyt pujahtamaan mukaan.

Mikäli jossain Suvannon Seudun numeroissa on kirjoituksia, mitä haluat tallentaa, voi toimituksesta myös pyytää ylimääräisiä lehtiä.

Valoisaa kevättä! Seuraava lehti eli numero 4 ilmestyy ennen juhannusta.

Marjo Ristilä-Toikka

VALOKUVA- ALBUMEISTA

Kansakoulunopettaja Meeri WEISELLin valokuva on otettu Petäjävedelle tullessa — letit ovat kuvassa pään ympärillä kuten ne ovat yhä.

Meeri Maria Weissell on syntynyt 23. 1. 1912 ja käynyt Jänislahden naiskansanopiston vuosina 1928—29. Päästötodistuksensa hän sai Sortavalan yläkansakouluseminaarista ja valmistui opettajaksi 9. 6. 1934.

Hän toimi opettajana Sakkolan Viiksanlahdessa viisi vuotta, Hämeessä 11 vuoden ajan, Keski-Suomessa 17 vuotta ja Savossa yhden vuoden. Hän on saanut maalaiskuntien liiton kultaisen ansiomerkin.

Nuorisoseuratoiminnasta Meeri Weissellilla on hopeamerkki. Sen lisäksi hän on toiminut eri ompeluseuroissa, kouluaikeanaan kerhoissa sekä harrastanut myös voimistelu- ja urheiluseuratoimintaa. Nykyisin Meeri Weissell elää Petäjävedellä.

Pelko...

Joskus 30-luvun vaihteessa eräänä syksyisenä iltana, kun juuri olimme aikeissa mennä nukkumaan, soi puhelin ja langan toisesta päästä kuului. — Kirkkoon tilatut käytävämatot ovat tulleet laivalla ja jätetty ns. Virkin laiturille. Ilma oli syksyisen tuulinen ja enteili sadetta, jotenka ei ollut muuta mahdollisuutta kuin hakea ne pois. Minä olin 12 ikäinen ja nyt tämä tehtävä joutui olosuhteiden pakosta minun kontolleni. Onneksi meillä oli sukulaispoika Albin Laamanen, ja hän lupasi lähteä kaverikseni. Hän oli minua kolme vuotta vanhempi ja iso ikäisekseen.

Kello oli siinä 22 maissa, kun lähdin 1,5 km päässä olevalta hakalaitumelta etsimään hevosta. Hevoset olivat aivan laitumen perimmäisessä nurkassa olevassa peltolohkossa, mutta kuultuaan ääneni, tulivat luokseni. Tulin Tähti-nimisen ruunan kanssa kotiin, jossa Albin oli jo laittanut nelipyöräiset ”telekat” lähtövalmiiksi. Tämä hevonen oli oikein ripeä liikkeinen, mutta äärettömän säikky semmoisille äkkäisille äänille, jotenka tämän kanssa piti olla varovainen. Meiltä oli rantaan noin 5 km, mutta jouduimme ajamaan vielä Luprikkalaan herättämään suntio Kelon, jolta saimme kirkon avaimet.

Sitten ajaa köröttelimme pimenevässä yössä kohti Suvannonrantaa ja siellä laiturin nokassa näkyi häämötävän valtavan iso mattokäärö. Peruutimme kärryt laiturin viereen veteen, josta oli helppo pyörittää tämä käärö kärryyn. Ei se niin painava ollut, vaikka sillä olikin kokoa, koska siinä olivat kaikki kirkon käytävän matot monta kymmentä metriä. Kuorman teossa ei paljon aikaa mennyt, mutta silti kello lähenteli jo puoltayötä kun aloimme suunnistaa kohti kirkkoa. Navakka puuskittainen syystuuli kuljetteli synkännäköisiä pilvenmöykkyjä taivaalla, mutta ei onneksemme vielä satanut.

Parkkeerasimme ajoneuvomme sankarihaudan puoleisen kirkon ulkorappujen eteen. Nyt olisimme kumpikin jääneet mieluummin hevosta pitelemään, kuin lähteneet keskiyöllä pimeään kirkkoon ovia avaamaan. Minähän sinne sitten jouduin lähtemään ja tämä oli tuommoiselle 12-vuotiaalle pojannaskalille kova paikka. Avasin sakastin oven, josta tulvahti vastaan asumattoman huoneen voimakas ja minusta pelottava tuoksu. Lähdin pimeässä sakastissa, kaikki aistit ylijännittyneessä tilassa etenemään kohti kirkonkäytävää, jonka juuri ja juuri erotti akkunoista tulevan heikon valon kajossa. Olin tulossa sakastin ovesta saarnastuolin ja alttarin välisellä alueella, kun kuului kauhea pamahdus. Samalla silmäni erotti alttaritaululla epämääräistä liikettä. Jähmetyin hetkeksi paikalleni pelosta vavisten, sillä minusta tuntui tässä olevan jotain ylikuonnollista, ja aivan kuin koko rakennus romahtaisi päälleni. — En pystynyt silloin käsittämään, että tuulenpuuska voi noin voimakkaasti ottaa kiinni kirkon isoon kattopinta-alaan, jonka runkorakenteista tämä ääni lähti. Sama tuulenpuuska otti kiinni myös kirkon vieressä kasvavaan isoon kuuseen, jonka varjo sai ikkunan hämärän valon kautta silmissäni alttaritaulun elämään. Autio kirkko oli hyvä kaikupohja, joka voimistutti äänen monin kertaisesti. Kun selvisin säikähdyksestäni ja sain jalkani liikkeelle, niin luulen että harvoin on kirkon käytävällä nopeammin liikuttu. Sain viimein ulko-oven auki, minkä takana Albin oli jo varttumassa. Keinotelimme rullan kärryistä rapuille, mistä se olikin jo helppo pyöritellä kirkon puolelle. Nyt jouduin minä taas sulkemaan kirkon ovet sisäpuolelta, ja tulemaan yksin läpi kirkon sakastiin, missä käytävällä oli vielä matorulla jarruttamassa kulkuani.

Tämä oli minun ikäiselleni kova koettelu olla yksin sydämyöllä pimeässä kirkossa, missä ryski ja paukui — alttaritaulukin tuntui elävän. Olin lukenut kreikkalaisista nuoru-

kaisista, joiden luontoa koeteltiin ja kasvatettiin pitämällä heitä yö autiossa kirkossa. Nyt ymmärsin heitä aivan toisella tavalla. Myönnän, että kaksi sotaa käyneenä ja monta kertaa kuoleman kanssa silmätysten olleena ei henkinen pelkoni ole ylittänyt tuota rajaa. Tietysti siinä oli silloin suurena tekijänä vilkas mielikuvitukseni, joka tuplasi vielä koetun pelon.

EJK

VALOKUVA- ALBUMEISTA

Laulumiehet Mikko Viskari ja Juho Pitkänen.

SANANPARSIA

Ei kannanta ves kaivos kesta, eikä panenta miel peäs.

Ei ole kiirettä kirkkoon, pappiki o viel paitasillaan.

Ei se oppi ojaan kaada eikä tieto tieltä työnnä.

PITO-KALAASI KY
JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU
AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 433 902
VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
TAMPEREELLA JA YMPÄRISTÖSSÄ
TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

Nuoruuteni muistelmia

Ollessani silloin nuorena tyttönä Petäjärvellä Suikkasella, olin ensin paimentyttönä ja sitten piikana, heillä oli suuret viljelysmaat joilla kasvattivat kaikkia viljoja, etenkin ruista oli suuret halmeet. Ei heillä talkoita koskaan pidetty, Nikolai vain antoi urakan sille päivälle: Rukiin niitossa sirpillä oli urakka 18 kuhilasta ja sen kun sai niitettyä sai poistua pelloilta, vaikka olihan vielä iltatyöt tehtävä, lehmät lypsää ja jotain muutakin työtä tehtävänä.

Kun ruiskuhilaat kuivuivat pelloilla ne ajettiin hevosilla riiheen. Me oltiin aina Nikolain kanssa ahtamassa lyhteet riihen parsille. Meille jäi usein väliaikaa kun eivät tuoneet lyhteitä yhtä nopeasti. Silloin Nikolai pyysi minua opettamaan häntä tanssimaan! Silloin oli muotitanssi jokin Harlestooni — en varmasti muista, mutta jotain sen tapaista me Nikolain kanssa aina tanssittiin kun väliaikaa jäi kuormien välillä siinä riihen lattialla. En muista Nikolain käyneen koskaan missään tanssipaikassa, mutta kuinka hän silloin oli siihen tantsuun niin innostunut...

Minua hän opetti kaikkeen työhön ja myös pyörällä ajoon hevosen valjastamiseen. Minä olin silloin innokas ajamaan ja kaikissa töissä ajoinkin toista hevosta. Elinan ollessa Emäntäkoulussa, niin hain hänet aina lauantai-iltana kotiin ja maanantai-aamuna vein hänet taas Emäntäkouluun. Mutta kova oli minulla pelko kun ne Must'surman mäet oli niin kaarteiset ja hevonen villi juoksemaan ja lisäksi "Kerttu" hevonen oli kovasuinen eikä tahtonut millään pysähtyä. Nikolain ajokki oli "Pertta" joka oli rauhallisempi luonteeltaan.

Suikkasella pidettiin aina jotain viatonta leikkiä tai kisailtiin. Kevät kun tuli niin olimme illat aina pihalla pelaten palloleikkejä tai jotain muuta

nuorisolle sopivaa touhua. — Se oli sitä iloista nuoruutta joka ei jää koskaan mielestä.

Kun ahos oli kuivunut riihessä niin menttiin puimaan ja se oli kuumaa ja pölyistä työtä. Kun viskurilla oli jyvät puhdistettu ja jyvät säkitetty niin taas oli edessä uuden ahoksen ahtaminen. Suikkasella oli jo silloin myös Kyläaholla "puimalaitos", useamman talon yhteinen.

Vielä tultuani Salmelaan kävin riihessä puimassa jota työtä tuli tehtyä paljon nuoruuteni aikana.

Sitten eräänä päivänä Toivo-setä oli lämmittänyt riihen ja herätteli väkeä heti aamulla aikaisin riihtä puimaan. Kukaan ei kohottanut korviaan ja setä jatkoi, että mikä nyt on kun ei kukaan nouse ylös... Kun sitten jonkin ajan perästä noustiin ylös, niin Martti lähti Haparaisiin ja osti Kekin Juholta puimakoneen, joka tuli heti päivällä ja silloin kaikki lähtivät puintiin...

Toivo-setä oli ollut puimakoneen ostoa vastaan, mutta sitten aloimme puinnin koneella niin setä sanoi: Tämä on hyvä peli! Eikä sen jälkeen puitu "mutkilla" rukiitakaan.

Anttisetä kuoli Nivalassa. Presidentti Kyösti Kallion talossa oli hautajaiset, mummo sanoikin ettei koskaan ole ollut niin hienossa kyydisä kuin silloin: Presidentin poika Veikko Kallio oli kyytimiehenä ja kirkkoherra istui vierellä ja vielä meidän pikkutyttö oli samassa reessä.

Niin kirkkoherra kysyi pikkutyttö Helviltä: Paleleeko Helviä? Tyttö vastasi: — Ei minnuu palenna ko miul o kolmet housut ja kolmet sukat...

Kirkkoherra oli tuttu kun asui aivan lähellä. Meille olisi pappilan maista annettukin tila, kun maat menivät pika-asutukseen, mutta Ale-se-

tä sanoi: Ei me tänne jää. Mennään mis on toisiiki sakkolalaisii...

Kun presidentti Kallio kävi Nivalassa, niin hän kävi myös meitä tervehtimässä ja pyyteli olemaan heillä kunnes saamme oman tilan. Niin olimme Nivalassa kunnes keväällä 1941 muutimme Ruovedelle.

Olimme presidentti Kyösti Kallion hautajaisissa ja meille annettiin "liput" joilla pääsimme sisälle kirkkoon. Kun presidentti oli kuollut niin laitettiin hänen kotiaittahuone siistiin kuntoon ja hänen arkkunsa oli siellä hautaukseen saakka.

Rouva Kaisa Kallio vei meidät aittaansa katsomaan arkussa lepäävää presidenttiä. Häntä me olimme vaalissa äänestäneet ja saimme olla turvassa sodan ajan hänen kattoensa alla.

Kerran soittivat Kallion kotiin Ylivieskasta, että pommikoneet tulevat pommittamaan Nivalaa. Kaikki koko talonväki meni kellariin, olimme siellä odottamassa pommitusta, mutta eivät pommarit sinne tulleetkaan.

Me ei tiedetty sodasta muuta kuin mitä Kalervo Kallio kertoi. Hän ei ollut mukana sodassa sillä hänellä oli jotain sairautta.

Kalervo Kallio katsoi miesten perään ja antoi ohjeita työnteossa. Heillä oli työmiehiä 10 ja meidän miehet myös osallistuivat töihin voimiansa mukaan. Naisia oli navetas- sa viisi kappaletta ja lisäksi minä ja mummo.

Kalervo Kallio antoi meidän karjalle laitumen ja maito meni meidän tiliin Nivalan meijeriin.

Tyttömme Helvi ja Hilka leikkivät Veikko Kallion lasten Tuulikin ja Tellervon kanssa.

Maire Salmela

KUOLLEITA

Johannes (Juho) Naskali kuoli Hyvinkäällä 2. 2. 1991. Hän oli syntynyt 8. 5. 1906 Sakkolan Savi- ojan kylässä suureen lapsiparveen. Kaiken kaikkiaan lapsia oli kaksitoista, joista hän nyt viimeisenä tuli lähtövuoroon. Hän ehti elää pitkän elämän, lähes 85 vuotta.

Syntymälähjäksi saadut taipumukset ja muutamaan vuoteen jäänyt koulunkäynti — 12-vuotias poika joutui veljen sijaan aikuisen miehen paikalle metsätöihin — kannustivat nuoren miehen itseopiskeluun mestarintaitoon monella alalla. Autoista hän tiesi "kaiken" jo niiden alkutaipaleella Suomessa. Kun hän avuliaasti sekä osasi että tahtoi opettaa taitojaan muillekin, kertyi hänen ympärilleen aina eri-ikäisten oppipoikien joukko.

30-luvun alun pula-aikana solmittu avioliitto sai nuorenparin yrittämään lähes yli voimiansa. Koti perustettiin Sakkolan Kiviniemeen. Kahden liikekumppanin kanssa lupavaan vauhtiin saatu kuljetusyritys loppui sodan syttyessä.

Rintamallakin Juho Naskali toimi vaikeissa olosuhteissa mm. erilaisissa kuljetustehtävissä. Sota vei miehen

parhaat vuodet ja voimat. Kuitenkin hän monin tavoin rakensi maataan sodan jälkeenkin. Maanviljelys ja monenlaiset rakennustyöt sujuivat nekin, hän oli opetellut esim. taitavasti muuraamaan. Niinpä hän pystyi lähes yksin rakentamaan perheelle montakin kotia, sukulaisten taloja ja kesämökkejä, kauniisti hän osasi myös korjata vanhaa sen alkuperäistä luonnetta kunnioittavasti käsitellen. Viimeisinä vuosinaan hän iloitsi erikoisesti kotitalon pihan hedelmistä ja huolella vaalituista kukista.

Tyttaret Airi ja Anneli perheineen sukulaisten ja naapurien kanssa saattoivat Juho Naskalin Rauhannummen kappelissa ikilepoon 15. 2. 1991.

Tauno Vanhanen kuoli 9. 2. 91 Oriveden sairaalassa ja hänet siunattiin haudan lepoon Oriveden kirkossa 23. 2. 91 lähiomaisten saattamana. Tauno oli kotoisin Röykkylästä ja syntynyt 6. 6. 1913.

Tuomas Naskali syntyi 23. 8. 1906 Sakkolassa, kuoli 28. 12. 1990 Huittisten terveyskeskuksessa. Kotikylä Sakkolassa Lapinlahti. Viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Eero Lopenen syntyi 21. 6. 1918 Sakkolassa, kuoli 14. 1. 1991 Loimaan aluesairaalassa. Kotikylä Sakkolassa Lapinlahti (Arkuntanhua). Viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Tarmo Tellervo Hynnä syntyi 29. 6. 1930 Sakkolassa, kuoli 5. 2. 1991 Punkalaitumella. Kotikylä Sakkolassa Haparainen.

Selma Nuora syntyi 4. 12. 1900 Sakkolan Röykkylässä, kuoli 11. 3. 1991 Orivedellä. Viimeinen kotipaikka Orivesi. Siunaus toimitettu Oriveden kirkossa 22. 3. 1991 ja saatettiin perhehautaamaan, jonka jälkeen muistotilaisuus seurakuntakeskuksen kahviossa.

Viljo Eevald Nestori Kerminen syntyi 13. 6. 1909 Sakkolassa, kuoli 27. 2. 1991 Tampereella. Entinen kotikylä Sakkolan Haparainen.

Siunattu omaisten ja ystävien läsnäollessa Punkalaitumella.

Taisto Johannes Honkanen syntyi 9. 10. 1936 Sakkolassa, kuoli 28. 2. 1991 TAYS. Entinen kotikylä Sakkolan Kiviniemi ja viimeinen kotipaikka Nokia.

Antti Olavi Rytty syntyi Sakkolan Hovinkylässä 5. 3. 1922 ja kuoli Sipoossa 17. 3. 1991.

Antti Rytty osallistui jatkosotaan v. 1942 alusta aina sodan loppuun asti JR 49:n riveissä. Hän haavoittui Siiranmäen taistelussa Vuottaalla 15. 6. 1944. Hänet siunattiin viimeiseen lepoon 6. 4. 1991 Vesilahdessa lähiomaisten ja naapurien saattamana. Tilaisuudessa laskivat arkulle myös Hovinkylä-seura kukkalaitteen ja Vesilahden sotaveteraanit perinteisen havuseppeleen.

Pieni iltarukous

*Puun sormet ristissä
huulilla yön äänetön huuto*

*on vain yksi elämä
aika on avaruutta
sopusointu
ja epäjärjestys*

*Tee elämä uneni todeksi
anna minulle uudet sadut
rakenna lapsille
parempi maailma*

*Kasvata uudet puut
paranna haavat*

*Sivele hellyyttä koviin käsiin
anna keveyttä koviin
raskaisiin sanoihin*

*Poista rakastamisen vaikeus
ja lämmitä kylmät kädet
lämpimään kosketukseen.*

Topi Aava

Pentti Pärssisen muistolle

4. helmikuuta 1991 nukkui ikuisen uneen Pentti Mikko Pärssinen TAYKS:ssa vaikean sairauden uuvuttamana. Hän oli syntynyt 2. 12. 1925 Sakkolassa ja nykyinen kotipaikka oli Juupajoki, missä hän toimi yrittäjänä.

Jo koulupoikana Pentti oli kiinnostunut sepäntöistä. Rauta taipui hänen käsissään mitä erilaisimmiksi kiemuroiksi.

Karjalaisuus ja isänmaan rakkaus olivat hänen sydäntään lähellä. Niinpä Pentti Pärssinen oli pitkään Juupajoen Karjalaisten puheenjohtajana ja oli samalla mukana Tampereen piirin ja Karjalan Liiton toiminnoissa. Näistä ansioista hänelle luovutettiin Karjalan Liiton kultainen ansiomerkki.

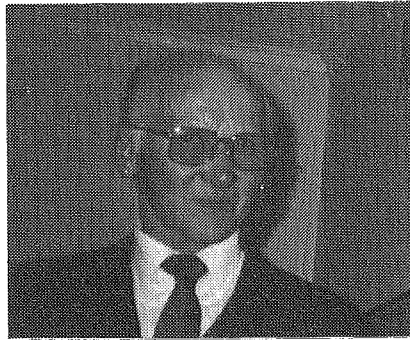
Suvanto Säätiön johtokuntaan hän kuului useamman vuoden ajan toimien myös monissa muissa järjestötehtävissä.

Kirkkokuoroon Pentti kuului aktiivisena laulajana usean kymmenen vuoden ajan. Siitä rakkaasta harrastuksestaan hän joutui luopumaan menetettyään äänensä kokonaan leikkauksen jälkeen. Sen vuoksi hänen loppuelämänsä olikin hyvin vaikeaa.

Mutta valoisan luonteensa ansiosta Pentti jaksoi taistella sairauttansa vastaan, mistä osoituksena käynti viime kesänä Lapinlahdessa. Hän halusi näyttää pojalleen ja kummipojalleen lapsuutensa leikkitanteret — matkasta tuonnempana pieni runoelma.

Oikaisu

Viime numerossa kuolleita palstalle oli päässyt pujahtamaan ikävä virhe. Poisnukkunut on 4. 1. 91 Hämeenlinnassa ALMA MARIA KUOPPASALMI, o.s. Sipiläinen, eikä Anna, kuten virheellisesti palstalla luki.

Ilo oli suuri, kun täällä kotona yhdessä katselimme otettuja kuvia juuri siltä kiveltä, joka oli lapsuudesta jäänyt parhaiten mieleen.

Pentin valoisa elämänsä näkökulma sitkeytensä olivat peräänantamattomat. Sairautensa aikana heikoilla voimillaankin hän tahtoi yrittää. Siitä osoituksena meille valmistui uusi koti, jossa hänen syntymäpäivänään joulun alla vietimme tupaantuliaisia. Kipu oli silloin jo jokapäiväistä.

Voimansa tuntien hän sukulaisiaan hyvästellessään toivoi heitä saattamaan häntä viimeiselle matkalleen — kuitenkin toivoen ja uskoen saavansa apua, jotta elämä jatkuisi ja saisimme nauttia yhdessäolosta.

Näin ei käynyt. Sairaus voitti. Sait kutsun Taivaan kotiin. Jälleennäkemisen toivossa saamme iloa siitä, että poissa on kaikki, mikä tuskaa toi.

Palkitkoon Jumala ahkeruutesi ja olkoon unesi rauhaisaa. Me muistamme kättesi työn. Rakkaudella

Kotiväki

23. 2. 1991 Jenny Pärssinen

Pentin toive

Muistelit aina kun lapsena juoksit Suvannon rantateillä.

Yksin ei tarvinnut kirmata, oli Erkki ja Arvokin siellä.

Oli muistoihin syvälle syöpynyt, koti entinen Sakkolassa ja toivoit viell' joskus vaeltavan siellä tutussa maisemassa.

Tuli kuitenkin etehen sairaus, yhä uskoen toivoa kannat. Jospa sittenkin vielä jaksaisin ja näkisin Suvannon rannat.

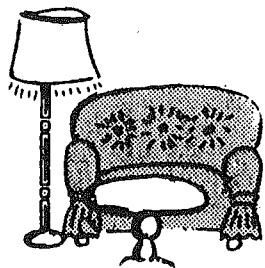
Tämä hartain toiveesi toteutui siihen Luoja voimia antoi. Pääsit lapsuusmaisemat näkemään yli Suvannon katse kanto.

Oli koti poissa, vain pihalla kivi, jonka tutuksi tunsit vielä. Ei kotitalosta muistoakaan, vain horsmat kukkivat siellä.

Silti jaksoit siitakin iloita kun paikan sait pojalles näyttää. Syvä hiljaisuus siellä vallitsi vain kaiho mielen niin täyttää.

Sait sanoa samaa kuin Simeon: Sai palvelijasi rauhan. Sillä olenhan nähnyt Suvannon, suvituulen kesäisen lauhan.

Näissä muistoissa jaksoit kulkea elon viimeisen taipaleesi. Nyt kaikki entinen poissa on. Myös päättyivät askeleesi.

Verhoiluliike

AAPRO KIISKI

41490 Niemisjärvi
☎ (941) 845724

Hankasalmi

Martti Ahtiaisen muistolle

Martti Ahtiainen, kalastaja, veteraani, raivaaja ja rakentaja on poissa.

13. 5. 1913 Metsäpirtissä syntynyt ja Punkalaitumella 4. 2. 1991 matkansa päättänyt Martti ehti kulkea pitkän tien. Nyt hän on purjehtinut pois. Ulapalla ei näy kotirantaan saapuvaa purjetta.

Tyhjä on myös kotipiha lähtevä latu. Ei näy kotiin saapuvaa tuttua hahmoa. Paluuta ei ole. Vain muistot humisevat pihamaan puissa.

Martti siunattiin viimeiselle matkalleen kirkkoherra Malmivaaran lämpimin sanoin Punkalaitumen kirkossa 22. 2. -91. Muistotilaisuuteen osallistui toistasataa Martin omaista, sukulaista ja ystävää.

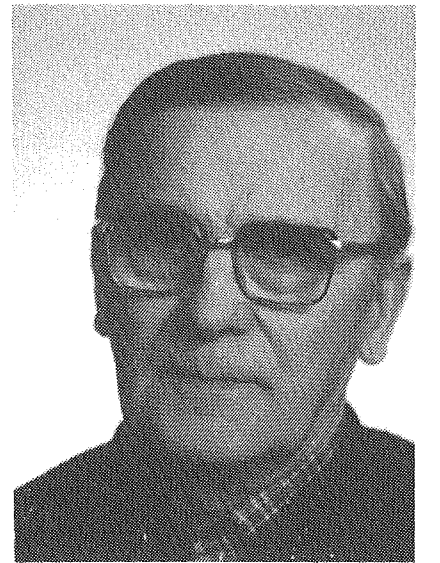
Martti oli Laatokan kalastajana poikavuosistaan aina talvisotaan saakka. YH:n alkaessa hän joutui toisten Metsäpirtin miesten mukana rajavartioston vahvennuksiksi. Martti tunnettiin hyvänä suunnistajana Sk-vuosilta ja oli hän saanut taistelulähetikoulutuksen. Tässä tehtävässä hän osallistui taisteluihin talvisodassa Metsäpirtin osaston mukana.

Välirauhan ajan Martti asusteli Aunensa kanssa Joutsenossa. Jatkosota vei Martin Äänislinnan seutuville.

Perhe muutti Sakkolan Haparaisiin -42 aloittamaan uutta elämää Karjalan maisemissa. Sodan päättyttyä tie vei Kauhajoen kautta Punkalaitumelle, jonne muutto tapahtui -47.

Alkoi raivaaminen ja rakentaminen. Sitkeällä uurastuksella Kitusuon maisemiin aukeni asuinpaikka perheelle. Polku muuttui tieksi, jota monet ystävät kulkivat. Huumorintajuisena tarinamiehenä ystävät viihtyivät Martin ja Aunen luona. Martti osallistui urheiluseuran ja sotaveteraanien toimintaan. Saadessaan iäisyyskutsun hän oli kunnostamassa kansanhiihtolatua kotipeltonsa takana.

Me ystävät kunnioitamme Martin elämäntyötä ja ihmisläheistä elämäntapaa. Vähin sanoin ja pienin elein valmistauduit lähtösi hiljaiseen juhlaan. Kun aika tuli seurasi saunatyöntöä toinen ja toinen... nähtiin loittoneminen — sitten tyhjänä tie.

Helmikuun hämärä ilta, kuusten kunniavartio ja peuran herkäät korvat kuulivat isänmaalle uskollisen sydämesi viimeiset lyönnit.

Sinulle, Martti, otettiin aika ja Sinut merkittiin maaliin saapuneeksi. Me olemme vielä vähän aikaa matkalla. Me emme tiedä mihin meille itse kenellekin on maalinauha asetettu. Me lähestymme sitä kuitenkin ihan vähän jokaisena päivänä.

Siihen saakka: näkemiin Martti.

Muistaen

Toivo Kuparinen

Ehtoollisilta Sakkolassa

Viimeinen Sakkolan kirkko vihittiin seurakuntalaisten käyttöön 21. 2. 1781. Vetäytyessään venäläiset polttivat kirkkomme 23. 8. 1941. Kulussa olevana vuotena, eli 1991 elokuun 23 päivänä tulee siis 50 vuotta, ruokolahtelaisen Tuomas Suikkasen rakentaman, ja arkkitehti Ilmari Launiin suunnitteleman kirkon, vihollisen tuhopoltosta.

Kirkon palon 50-vuotis muistotilaisuutta on tarkoitus viettää kirkon raunioilla 23. 8. noin kello 18. Her-

ran Pyhä Ehtoollinen tullaan jakamaan, kahden sakkolalaisen jälkipolven papin, sisarusten Leena ja Simo Revon avustuksella.

Ehtoolliselle, Sakkolan entisen kirkon raunioille kuuluu kutsu — tulkkaa, sillä kaikki on valmista.

Tämän toivottavasti henkisesti rikkaan ja antoisan kotiseutumatkan vetäjinä ovat Vieno Lammi, Läyliäinen puh. (914) 43 424 ja Samppa Viskari, Orivesi puh. (935) 1212.

Sakkolajuhlia valmistellaan

Elokuun kolmantena ja neljäntenä päivänä vietetään perinteisiä Sakkolan pitäjäjuhlia Orivedellä. Lauantaina on luvassa iltahartaus ja liikuntahallilla muistojen ilta. Sunnuntaina on päiväjuhla, ja sunnuntaiaamun kirkkoon juhkakansaa kutsutaan jumalanpalvelukseen Sakkolan vanhaa kirkonkelloa soittaen. Varatakaa päivät almanakkaan!

Majoituskohteet: Hotelli Orivesi p. (935) 40 666, kesähinnat. Myös Orimotelli tarjoaa majoitusta edullisin hinnoin p. (935) 7001.

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

70 VUOTTA täytti Lempi Nuora o.s. Karppanen Lempäälässä 24. 3. Hänen syntymäikänsä oli Sakkolan Röykkylä ja puolisonsa Toivo Nuoran kanssa hän ehti asua myös Petäjärvellä.

70 VUOTTA täytti Maria Mäkelä, o.s. Tenkanen, Punkalaitumella. Entinen kotikylä Sakkolan Riiska.

70 VUOTTA täytti Bertta Patja, o.s. Torkkeli, Punkalaitumen Kanteenmaassa. Kotikylä Sakkolassa 1942—44 Lapinlahti.

60 VUOTTA täytti Raili Annikki Mahlamäki, o.s. Lamppu, Punkalaitumella. Hän on toiminut mm. Martoissa ja Maatalousnaisissa ja kuulunut Säästöpankin isäntiin vuodesta 1970 lähtien. Punkalaitumen kirkkovaltuustoon hän on kuulunut vuodesta 1971 lähtien ollen puheenjohtajana viimeiset kaksi kautta. Punkalaitumen Karjalaiset ry:ssä hän on tällä hetkellä hallituksessa varajäsenenä ja naistojen puheenjohtajana. Hän on harrastanut erityisesti puutarhanhoitoa ja käsitöitä. Raili Mahlamäen vanhemmat olivat Helena, o.s. Koskinen ja Antti Lamppu Sakkolan Riiskasta.

60 VUOTTA täytti Jonne Johannes Ollikainen Punkalaitumella. Hän on aikanaan kuulunut Punkalaitumen Karjalaisen johtokuntaan ja harrastaa kuorolaulua. Vanhemmat Helmi, o.s. Kuisma ja Arvi Ollikainen Valkjärveltä.

60 VUOTTA täytti Arvo Vilho Pärssinen Punkalaitumella. Vanhemmat Emma, o.s. Naskali ja Vilho Pärssinen Lapinlahdelta.

80 VUOTTA täytti Hellin Rytty o.s. Naskali Vesilahden Narvassa 18. 4. Hän on syntynyt Sakkolan Ojaniemestä. Hellin Rytty on kymmenen lapsen äitinä ja maatilan emäntänä tehnyt mittavan elämäntyön. Vaikka kodin- ja lastenhoidolta ei juuri vapaa-aikoja jäänyt, niin yhden rakkaan harrastuksen hän on pitänyt itsellään 35 vuoden ajan kuulumalla nykyisen kotipitäjänsä Vesilahden kirkkokuoron. Hellin Rytyn syntymäpäiviä juhlittiin sankalla sukulaisten ja ystävien joukolla 20. 4.

85 VUOTTA täytti Emma Ollikainen, o.s. Kallonen, 26. 3. 91 Lempäälässä. Hän on kotoisin Lapinlahdesta, mutta naimisiinsa mentyään asui Ojaniemessä.

85 VUOTTA täytti Lempi Huuska Nokian Vihuskodissa. Entinen kotikylä Sakkolan Hovinkylä ja vuosikymmeniä oli kotipaikka Tottijärven Joenpohja.

80 VUOTTA täytti Johannes Helenius Kotkassa 10. 1. 91. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Petäjäarvi-Ryhmä.

75 VUOTTA täytti Lempi Patja, o.s. Pekkanen, 7. 3. 91 Lempäälässä. Hän on syntynyt Raudussa, mutta naimisiinsa mentyään muutti Haparaisiin.

60 VUOTTA täytti 24. 2. 1991 Raimo Kalevi Viskari Haminaassa. Hänen entinen kotikylä oli Sakkolan Lohijoki.

60 VUOTTA täytti 25. 3. 1991 Onni Jääskeläinen Pirkkalassa. Hänen entinen kotikylä Sakkolan kirkonkylä.

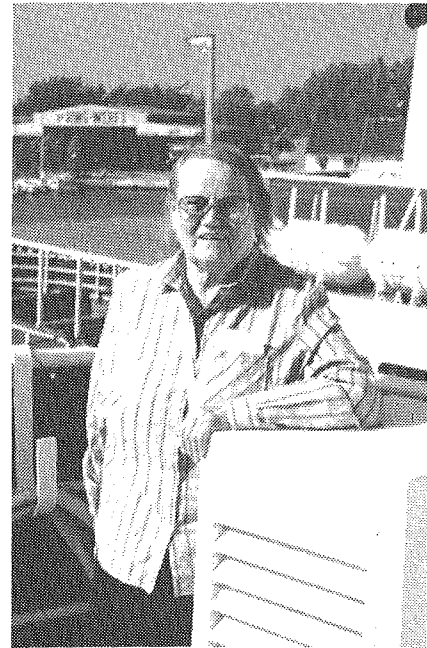
50 VUOTTA täytti Jorma Virkki Punkalaitumella 2. 2. 1991. Vanhemmat Helmi, o.s. Hämäläinen ja Matti Virkki Valkjärveltä.

50 VUOTTA täytti 19. 4. 1991 majuri Yrjö Rytty Jyväskylän maa-laiskunnassa. Vanhemmat: Hellin, o.s. Naskali ja Kaino Rytty Sakkolan Hovinkylästä.

Yrjö Rytty kirjoitti ylioppilaaksi Nokian Yhteiskoulusta v. 1961, suoritti upseerin virkatutkinnon Kadettikoulussa v. 1965 ja palveli sen jälkeen useissa kenttätykistön joukko-osastoissa opetusupseerina, yksikön päällikkönä ja aliupseerikoulun johtajana. Joukko-osastovaiheen jälkeen seurasi palvelu Koeampumalaitoksessa koeampumapuheenjohtajana, Puolustusvoimien Atk-laitoksessa käyttöpäällikkönä, Pääesikunnassa toimistoupseerina ja Asevarikko 4:ssä varikoupseerina, mistä tehtävästä hän jäi eläkkeelle v. 1989. Yrjö Rytty ylennettiin majuriksi v. 1981. Merkkipäivänsä hän vietti Barbadosella Karibian merellä.

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

80 VUOTTA täytti Anna Kerttu Markenssen, o.s. Pitkänen, 29. 3. 91 Tanskan Frederiksbergissä. Hän on syntynyt Sakkolan Purpuusta.

Kevät

*Jo saanut kevät kaunoinen,
nyt pohjan perukoille.
Sua kauan oomme kaivanneet
ja ikävöineet illoin.
Saat hanget hauraat haihtumaan
ja vedet virtaamaan.
Saat kukkasat sä kukkimaan
ja linnut laulamaan.
Ei askel' paina ihmisen
näin kevään kynnyksellä.
Nyt huolia ei kanneta.
Ne Luojan huomaan heitetään.
Nyt nauttikaamme keväästä
ja armon antimista.*

Taimi Finni

Myö käyttii Sakkolas ja Pyhäjärvel sekä Taipalees

Tää juttu jatkuu siint, ko myö lähettii siint, ns "Mannerheimilinjalt" Minkä jokkaine sen reissu ajant tietää. Se paikka on entise suojakorsu 5 kohal, minkä venäläiset ampu talvsovas hajallee, ko toivat sen ettee 600 m päähä 155 mm kanuunan ja täräyttiin siint päi seinää 16 karnaattii, hajos se tietyst, sen sisäs ol viel yksi, suutar. Sen puolustajat, Muolaa Pojat näkkiit sen ko ne asetiit siihen sen tykin, — mut ko se ei olt tarpeeksi "lihava" maal ni sitä ei saant ampuu, nii siin män 5 miestä iha hukkaa ja se kasematti — mut siint reissustha miu pit nyt kertuo; ko myö käyttii siel Sakkolas, Pyhäjärvel ja Taipalees. Jokkaine Sakkolaine, mikä on käynt aikoinnaa Yykkilä Matituvas tai riies kalenois, tietää oikei nuukaa, jot olha siel ain jokuu nauttint muutakii ko kansalaisluotamusta, jos nyt ei muut, nii ainakii muutammat Noitermoisii kuokkamiehet.

Tälkertaa ol kuitekii nii raitista joukkuo jot kukkaa ei avant puteliijaa auk, vaik muutama olkii ostant tätä "Stolisnaja vodkaa" mitä nää "miliisi" kauppiat oikei kehu, 25 mk litran pullo.

No myö tulla huristellaa sit pitki Muolaa ja Valkjärve kangasta ja kohta ollaa siin tieristis, mis tie lähtyö Leningrattii. Siel näky mahottoma hyvi niitä sova-aikuisii juoksuhautoi, ja kivesteitä, mut niihe välis kasvo jo aikapaksuu puuta, nää kivet ol kaik nii tasasie komiast sammasloituneet, ja hienos rivis hyö olliit, viel ol mutkittelvaa juoksuhautoa, ol pommikuoppii sekä vanhaa piikkilanka-estettäkkii. Mutt kohta näky se Vaalimo kylä ja sen jälkee se Saijajoen silta, mis on olt raja monastkii.

Siin Kivnieme nuorisoseuratalo tieristis ol nii p-u sakia lepikko, jot jos mie en ois nii montakertaa siint

mänt, en ois tuntent sitä paikkaa ensinkää. Siin se meijä hevone kaatu sillo 4/5. 12. 39 talvsova aikaan ko hää oll Haidermaa poikii kk ajoneuvo vetäjän. Silloko pojat olliit siin Kiyvnieme sillanpääs. Mut nyt jo näky tää vuokse virtakii, ja tää ol iha saman näköne ko ennekii, hää virtas siin Kivnieme koskes niiko ennekii. Silta-kii ol melkei yhtä kapija. — Katsoha nyt tätä — lähes 50 vuotta on kulunt ko mie tään näin viimeks — !! — Jot, onks tää nyt iha totta, vai untaks tää on, ? Ko sitä on niin mahottoma monta kertaa näht, — mut tottaha tään nyt täytyy olla, ei siint, mihikää pääse. — Ja tottaha se olkii.

Mut nää rakennukset? Heis ois olt korjaamise varraa. Kohta myö käännyttiit siint vasemmal puolel, mie tunsi nää Mustose autokorjaamo paikat ja Selose huopikastehtaan perustukset. Siint sitä lähettii sillo 38 laival Antreaa. Nyt siin lepikos ol puut kasvaniem, ja ol suurii kivitaloilokii monta rakennettu.

Mäntii verkkoajast sissää ja kura-tietä yhe hotellin ettee. Täs ol kirjoutus vennäiks "Losevo" tää ol nyt se hotelli mihi myö kannettii sumpsat sissää. Kaks ihmistä huoneesee. No eihä tää mikkää risumaja oltkaa, hyvi ol nykyaikane, pehmiät petit, pesuhuoneet, suihkut ym, niiko ainakii ympär maailmaa on ain. Siihe ajo 2—3 muutakii kotpuolre linjurii, ei kuitekaa porasvaakunoisii, hyö olliit jo Viipuris pois tulos.

Meijat otti vastaa oikei komia naisvahtmestar, Nadja, Sonja, Vera, vai mikä hää oll mut hyvi kohtelias. "Pa-zaalusta, Passiipa" Harosi Daa, Daa, "Sillo meist jokuu: "A vot, vot, harasoo".

Heikki Karttunen

Matkasta Kiviniemeen ja Petäjäjärvelle

Heinäkuun viimeisen päivän varhainen aamu 1990 oli miellyttävän lämmin ja kaunis, kun bussi lähti Tampereen vanhan kirkon edustalta noin kello 6.30 kohti Sakkolan Kiviniemeä. Karjalaisen tavan mukaan matkustajien kesken virisi varsin pian tuttavallinen keskustelu. Useimmat näyttivät tuntevan toinen toisensa jo entuudestaan. Matkan järjestäjällä Martti Karosella lienee ollut eniten tuttuja, sillä hänen matkaseurueensa käsitti ihailtavan paljon hänen lähiomaisiaan ja sukulaisiaan, joista suurin osa lienee ollut jo toisen polven karjalaisia, ellei jo kolmannenkin polven. Myös monilla muilla matkaan lähteneillä oli mukanaan lapsiaan tai lapsenlapsiaan.

Minulla, joka olin tullut jo aamuvarhaisella Turusta Tampereelle, ei matkan alkuvaiheessa näyttänyt olevan ainuttakaan tuttua. Mutta eipä hätää. Kun ensimmäisessä levähdyspaikassa oli istuuduttu pöytiin kahvikupin ja pullan kanssa, niin johan alkoi mielenkiintoinen keskustelu pöytäkumppanien kanssa siitä, mikä kenenkin entinen kotikylä oli ollut ja miten sinne Kiviniemestä parhaiten pääsisi käymään. Vieressäni istui Sulo Patja, jonka entinen kotikylä oli ollut Lapinlahti. Ja suuresti yllätyin, kun seuraavassa pöydässä istuikin entisen kotikylän poika jo lapsuuden ajoilta tuttu, Pauli Laitinen, Petäjäjärven poikia. Hänellä oli matkakumppaninaan veljensä poika Mauri Laitinen, hän jo toisen polven karjalainen. Kahvitauon jälkeen matka jatkui kohti valtakunnan rajaa ja siitä edelleen ilman minkäänlaisia komelluksia Sakkolan Kiviniemeen. Majoittuminen hotelli Losevoon kävi mutkattomasti ja me kolme poikasta, nyt jo tuttuja keskenämme, majoituimme samaan huoneeseen. Ennen nukkumaan menoa kävimme ihailmassa Vuoksen kauneutta ja kosken kuohuja. Viimeksi tätä ennen

olen ollut Kiviniemenkosken alajuoksulla sotavuosina 1942 — 1943. Kosken yli johtava rautatiesilta oli silloin räjäytetty koskeen ja sen alapuolelta sai hyvin kalaa, jopa suurikokoisia lahnoja mato-ongella.

Tulopäivää seuraavana aamuna alkoivat sitten retket entisille kotikylille. Meitä oli neljä miestä, jotka olimme lähdössä samaan suuntaan. Mukaan samaan autoon istuutui Sulo Patja, joka oli menossa Lapinlahteen ja me kolme, Pauli ja Mauri Laitinen sekä Veikko Karvonen Petäjäjärvelle. Taksin kuljettajalle oli lähtiessä annettu tarkat ajo-ohjeet matkan reitistä ja ilman minkäänlaisia vaikeuksia pääsimmekin Petäjäjärven asemalle. Kolme meistä jäi tässä vaiheessa autosta pois Sulo Patjan jäädessä autoon jatkaakseen matkaa eteenpäin Lapinlahteen. Ennen kuin auto eteenpäin lähti, syntyi pientä hämminkiä sen johdosta, ettei meinattu saada kuljettajaa millään ymmärtämään sitä, ettei meitä kolmea miestä tarvitse tulla Petäjäjärven asemalta enää pois noutamaan, vaan me tulemmekin omin neuvoin takaisin Kiviniemeen. Kaikki sanavarastot käytettyämme näytti kuljettaja asian ymmärtävän ja auto lähti kohti Lapinlahtea. Autosta pois jäätyämme kiertelimme ensin Petäjäjärven aseman seutuja. Tuttujakin paikkoja löytyi, vaikka kaikki entiset rakennukset olivatkin pois hävinneet. Asemarakennuksen kiviset portaat etsimisen jälkeen sentään löytyivät. Matkaa jatkoimme eteenpäin jalan kulkien ja tavoitteenamme oli löytää Pauli Laitisen entisen kotitalon paikka. Karttapiirrosta ja osittain tuttuja teitä ja polkuja seuraten löysimme etsimämme kohteen. Rakennuksista ei ollut enää mitään jäljellä, mutta tarakan etsimisen jälkeen löysimme osittain maan sisälle painuneet päärakennuksen perustukset sekä sementistä valetut sisäänkäyntiporaat. En-

tisten asuinhuoneiden paikalla kasvoi 50 vuoden ikäisiä, kauniita mäntyjä. Kotiin vietäväksi otimme kukkasia ja pensaita juurineen. Tältä samalta paikalta ihailimme myöskin Petäjäjärven peltoja ja niittyjä, jotka yhtenäisenä valtavan laajana alueena ulottuvat aina Nuoranmäeltä Ämmälään saakka. Oli siinä rehevää heinää ja hyvännäköistä viljaa sekä ilmeisestikin eri laatuksia juurikasveja.

Laitisten entiseltä kotipaikalta matkamme eteni kohti Holotinlähdeä sekä Saijanjokea ja Roihaniemeä. Kulkemamme tie oli meille vanhastaan tuttua. Rautatien ylitimme entisen puusillan kohdalta. Rautatien molempien puolien penkereillä oli vain isot kiven järkäleet jäljellä osoittamassa entisen sillan paikkaa. Ihmisiä oli joka puolella pitkin metsiä marjastamassa ja sienestämässä, oli lapsia ja vanhuksia sekä nuorehkoja naisia ja miehiä. Aikamme eteenpäin kulkien aloimme paikallistuntemuksemme mukaan lähestyä jo Holotinlähdeä. Tie alkoi laskeutua jyrkästi alaspäin ja sen vasemmalla puolella oli tutunnäköinen korkeahko hiekkarinne, jonka juurelta lähti syvä uoma alaspäin. Pysähdyimme tarkkaavaisena kuulostelemaan, mistä kohden veden lorina mahdollisesti kuuluisi. Eikä lähteen löytymisen suhteen petyttykään. Siinäähän se hiljaiseen lorisi, aivan samoin kuin vuosikymmeniä sitten. Vesi virtasi syvän uoman pohjassa tiheän ja vahvan alakasvullisuuden peittämänä ja vain vaivoin pääsimme kirkkaasta ja kylmästä lähdevedestä nauttimaan.

Jatkoimme kulkemista vielä muutamien kilometrien verran Kiviniemeen päin, Saijanjokea myötäileviä polkuja pitkin. Polun molemmin puolin kasvoi suurikokoista ja hyvän laatuista metsää, se oli tosi komeaa. Hetken aikaa mietittiin sitäkin, että jos palattaisiinkin kävellen takaisin Kiviniemeen. Mutta arvelimme sen lii-

an vaikeaksi ja päätimme kääntyä takaisin päin. Holotinlähteen tienoilla laskeuduimme vahvasta alakasvullisuudesta huolimatta Saijanjoelle, jossa yritimme saada ongella kaloja, mutta tällä kerralla ahti ei antanut antejaan. Joen vesikin oli niin likaisen näköistä, että lieneekö siinä kaloja enää ollenkaan. Palasimme takaisin Petäjäjärven aseman seutuille, nyt rautatien eteläpuolitse. Vielä hetki tuumattiin Lännäjäjärvelle uimaan menoa, mutta tästäkin määrättyjen syiden takia luovuttiin. Harpoimme radan yli Petäjäjärven asemalle, pitkän tavarajunan vaunujen alitse ja ostimme liput Kiviniemeen menevään junaan. Junassa oli kymmenkunta vaunua ja jokainen vaunu oli tupaten täynnä matkustajia. Jäimme seisomaan vaunun sillalle jossa oli jo tungokseen saakka muitakin matkustajia. Kiviniemen asemalla jäimme junasta pois ja samalla siitä jäi pois suurehko määrä kalastusvehkein varustettuja miehiä, jotka olivat menossa kokeilemaan kalaonneaan Vuoksen vesistöön.

Kun iltapäivällä tarjoutui vielä tilaisuus käydä entisillä kotiseuduilla, niin me kolme olimme valmiit lähtemään, täydentääksemme aamupäivällä osittain vajaaksi jäänyttä ohjelmaa. Sovimme autonkuljettajan kanssa Lännäjäjärvellä käymisestä. Sinne menomatalla poikkesimme vielä Petäjäjärven kylälle katselemaan entisiä paikkoja. Petäjäjärven kylän entiset rakennukset olivat kuitenkin niin perusteellisesti hävitetty, ettei niiden entisiä sijaintipaikkoja pysty juurikaan tunnistamaan. Mm.ms. entisen kylänahon paikkeille, jossa allekirjoittaneenkin entinen kotitalo sijaitisi, on nyt rakennettu suurehko määrä eri kokoisia kerrostaloja. Vain joitakin entisten asuintalojen sijaintipaikkoja pystyimme Nuoranmäen ja Petäjäjärven aseman välisellä osuudella tunnistamaan. Rapamäki, jossa lapsena suksien kanssa talvella mäkeä laskettiin, oli vielä sentään entisellä paikallaan. Petäjäjärveltä matka

Mauri Laitinen ja Veikko Karvonen virkistäytymässä Holotinlähdeellä.

jatkui kohti Lännäjäjärveä, Valkaman puoleiseen hiekkarantaan saakka. Iloksemme todettiin veden laadun olevan yhtä hyvää ja kirkasta kuin 50 vuotta sitten. Ennen uimaan menoa teimme Mauri Laitisen kanssa pienen hikoilulenkkin juoksemalla maantien puoleisesta rannasta rautatien puoleiseen rantaan ja takaisin. Juoksulenkin jälkeen me kaikki kolme urosta sukelsimme kirkkaan ja vilvoittavan veden syleilyyn.

Seuraavana aamuna bussin keula kääntyi kohti koti-Suomea ja paluumatka nykyisille asuinpaikoille alkoi. Vielä kotiinpaluumatkalla monet mukana olijoista kertoivat niistä kokemuksistaan ja tunteistaan, mitä he olivat entisillä kotikylillään käydessään nähneet. Kiitos vielä kerran matkan järjestäjälle Martti Karoselle ja matkan johtajalle Leevi Kanervistolle sekä kaikille matkalla mukana olleille. Oli hienoa olla tällaisen ryhmän mukana.

Tapaamisiin

Veikko Karvonen

Sakkolalaisille luettavaa

Kirjastossa sattui silmääni kirja ”Isoisä tarinoi Talvisodasta ja ajasta ennen sitäkin”. Luen mielelläni tuon ajan muistelmia ja aloin selaila sitä. Kirjan johdannossa mainittiin JP.4, se lisäsi kiinnostustani.

Kirjoittaja on Yrjö Latvala. Hänen varusmiespalveluksensa alkoi Kiviniemen kasarmilla 25. 3. 1939. Kirjan on kustantanut Oy Ylä-Vuoksi Imatra.

Tämä kolmiosainen kirja on oikea ”tiiliskivi”, sivuja 710. Ensimmäinen osa Kasarmiaikaa, vie tuttuihin paikkoihin, minullekin vilahteli muutama tuttu nimi. Sakkolalaisille tietysti moninverroin enemmän. Uskottavuutta lisää, suurin osa nimistä on oikeita. Samat ihmiset kulkevat kirjan mukana kirjoittajan alosajasta talvisodan loppuun.

Toinen osa Raudun rajalla ja Talvisota ovat muistiinpanoihin perustuvaa selkeää muistelemista. Naislukijan mielestä ovat asiat paikoin kerrottu pitkävetisesti sekä toistoa on monissa kohdissa. Kukapa kääntä jokin sanan lukea. Kirjassa ei viljellä kiro sanoja, sotilashuumoria sitäkin runsaammin.

Tapahtumat ovat kotiseudulta, toivon sen olevan teille suvannonseutulaisten mielenkiintoista luettavaa. Lempeämmin on tämän kirjan kirjoittaja muistellut teitä, kuin Antti Tuuri Talvisota kirjassaan meitä pyhäjärveläisiä.

Ainoa asia, minkä todenperäisyyttä epäilen, olivat tytöt? Heitä sanotaan iloisiksi ja kauniiksi, eivät mielestä unohdu, mutta olivatko valmiit heti lähtemään sotilaiden kanssa kauniin Karjalan metsäpoluille, niinkuin kirjassa kerrotaan? Mitä siihen sanonee sen ajan nuoriso ja Sakkolan mukavat pojat? Miellyttäviä lukuhetkiä.

Toini Pelkonen

Karosen perheen Sakkolan matka

Tästä ei enää matkaseura parane, tuumivat mukana olleet. Kuva on tamperelaisen Maire Kanerviston.

Olimme jo kauan haaveilleet, että joskus pääsisimme käymään Karjalassa. Suunnittelimme matkaa ja pyysimme, että isä lähtisi meille op-paaksi. Isämme Martti Karonen oli-kin innolla mukana matkan järjeste-lyissä. Ilman hänen asiantuntemus-taan tuskin olisimme matkaan lähte-neetkään.

Koitti heinäkuun viimeinen päivä 1990, jolloin kokoonnuimme lapsuu-denkodin tien varteen odottamaan linja-autoa. Kaikilla meillä oli hie-man jännittynyt olo, sillä isä oli ai-noa joka oli matkakohteen nähnyt. — Viikutukset vielä kotiin jääville, ja niin olimme matkalla kohti Sakkolan Kiviniemeä.

Tunnelma oli autossa karjalaisille sopivan välitön, jo hyvän kuljetta-jankin ansiosta.

Saavuimme Sakkolaan. Majoituk-sen järjestyessä, menimme ruokai-

luun. Ja ruokailun jälkeen isä tuli luoksemme ja sanoi: ”Mitäs, jos lä-hettäisi nyt sinne kottii!” — Jo ajat-telin, että juurihan me tultiin — ei-hän vielä lähdetä?” Isä tietysti tar-koitti sitä entistä Karjalan kotia, jon-ka näkemistä varten tänne oli tultu ja täällä nyt olemme.

Saatuamme taksit, niin lähdimme matkaan. — Jännitys oli huipussaan, kyynel vieri poskelle... Oliko tämä totta?

Totta kaikki oli.

Ensimmäisenä menimme paikkaan jossa isämme oli syntynyt.

Saunaa emme löytäneet, mutta ta-lon kivijalka oli paikallaan. Isä ker-toi kaikkien Karosen poikien tässä kasvaneen, jossa nyt kasvoi korkea ruohikko, joten kaivoakaan emme löytäneet. Matka jatkui eteenpäin. Eteemme avautui kaunis maisema, peltoaukea. Taloa sielläkään ei ollut,

senhän jo tiesimme, mutta siinä sil-miemme edessä oli vanhempiemme kotipaikka. — Talon kivijalka, puut, omenapuut, pensaat, kukat... Mi-kä lämmin tunne huokui ympäril-lämme. Sanoin ei sitä tunnetta voi kertoa, jonka tunsin. Keräsin entisel-tä pihalta kukkia... Olin jo kotona lähtiessä päättänyt, että jos tänne asti päästään, niin samppanjat kivijalan luona juodaan! Ja niin me juotiin.

Aivan samoilta perustuksille oltiin rakentamassa uutta asuntoa. Rappu-kivikin oli isän kertoman mukaan sa-massa paikassa.

Mukava olisi ollut viipyä tällä pai-kalla kauemmin, mutta paljon oli vielä näkemättä.

Lähdimme kohti ahoa, jossa van-hempamme olivat lapsuutensa leikit-leikkineet. Silloinen aho oli nyt vain hiekkamonttu, jonka törmäin törmä-pääskysen olivat rakentaneet pesänsä.

Keljan pojan muistelmia 1939

Ahon toisella laidalla oli äidin, Lii-san os. Laamanen, kodin rauniot. Paikalle oli kasvanut suuria puita.

Löysimme kaivon joka oli vieläkin käytössä. Äidin kodin luota keräsim-me kasveja ja silloisen navetan luota otin hiukan hiekkaa.

Nytkin lentokoneet lensivät jyris-ten yläpuolellemme. Voimme vain kuvitella minkälaista oli sodan aika-na saman äänen kuullessa.

Katselimme näköaloja, jotka Laa-masenmäeltä avautuivat — kaunist, kaunist...

Suuntasimme kohti kirkkomaata. Sieltä löysimme kirkon rappuset ja kotipaikoilta keräämämme kukkaset laskimme isän osoittamalle sankari-hautapaikalle ja näin kunnioitimme sodassa kaatuneen Viljo-sedän muis-toa.

Seuraava kohde oli Virkinranta, jossa isä kertoi monta kertaa uineen-sa. Nyt vain poikani Jari uskaltautui uimaan.

Ilta alkoi jo hämärtyä, joten läh-dimme kohti majapaikkaamme. Seu-raavana päivänä lähdimme uudelle reissulle.

Oli nytkin kaunis ilma ja vuoros-sa meillä Kasarmila, Petäjäjärvi, Valis-tustalon seutu, kunnalliskoti, Hovin-ranta, Käkisalme ja uinti Laatokas-sa. Joka oli oikea kokemus.

Kertomista olisi vaikka kuinka pal-jon, senhän tietävät kaikki Karjalas-sa käyneet.

— — —
Paljon kaunist olin kuullut Kar-jalasta, mutta nyt omin silmin näh-tyäni vasta uskon sen todeksi.

Siitä kiitos ennenkaikkea isälleni ja myös kaikille matkalla mukana ol-leille.

Terveisin! Maire Kanervisto

SANANPARSIA

Ei sen värin välillä ole, koha on pu-nasta.

Ei niin pientä pilloa, jottei totta toine puol.

Kun marraskuun aamu valkeni, niin lähdin polkupyörällä ajamaan kirkolle rippikouluun ja matkalla mukaani liittyi Paukun Tauno Keljan ja Haparaisten kylien rajalta. Kun saavuimme Paavon kanssa kirkon-mäelle, niin silloin alkoi talvisota! Lentokoneen konekiväärin papatus alkoi kuulua. Meiltä jäivät polku-pyörät keskelle maantietä kun juok-simme metsikköön näkösuojaan. Ai-nakin yksi hevonen kaatui tielle, josta otin valokuvan — mutta sinne jäivät filmit ja kamerat kun lähtö tuli ilta-hämärissä ”evakkoon”.

Isäni valjasti hevosen reen eteen ja toi sen aivan tuvan rappujen eteen ja sanoi: ”Kaikki kiireesti rekeen ja läh-töön.” Meidän reessä ei ollut mitään, ei yhtikäs mitään tavaraa — ei edes kansakoulun todistuksia tullut mukaan...

Sitten meidät sullottiin ”Haite-rmaan” asemalta härkävaunuihin ja joukkoa oli paljon. Matkamme al-koi, mutta kukaan ei tietänyt minne.

Kun lopulta tultiin johonkin mää-ränpäähän, isoon maalaistaloon, sanoivat, että paikka oli Huttulan hovi Rantasalmi.

Kun olimme muutaman päivän asustelleet siinä maalaistalossa, kuul-leet erään naisen nimityksiä meistä ja kun tapasin siellä Eino Tuokon Met-säpirtistä, niin sanoin Einolle: — Tä-mä ei ole meidän paikka ja eikös läh-detä jonnekin?

Lopuksi me menimme värväyty-mään linnoitustöihin. Talin pellolla Viipurin lähellä oli työmaa jossa kai-vettiin tankkiesteitä. Olin jo täyttä-nyt 16 vuotta. Työpäällikkönä oli Et-

tanen-niminen mies. Hieman ennen joulua hän jakoi kaikille urakat tank-kiesteen kaivamisessa. Pituusmittaa en muista mutta korkeus oli kaksi metriä. Minulle sattui kovin savinen maa, joka kovalla pakkasella jäättyi lapioon josta ei helpolla irronnut. Nopeimmat saivat urakan tehtyä jo samana päivänä, toiset lopettelivat urakkaa toisen päivän aamupuolel-la. Minä kaivoin yksin monttua isol-la pellolla joulupäivänäkin kello nel-jä iltapäivää. Siinä kyllä tuli 16-vuotiaalle jo äitiä ikävä, eikä it-kukaan ollut kaukana.

Illalla ajattelin, eihän vihollisen juuri tästä tarvitse yli tulla ja jätin työn ”viittäville valmiiksi”.

Tuokon Eino lapionsa jättäneenä lähti jo aikaisemmin, enkä hänestä ole mitään kuullutkaan, vaikka olen kysellytkin metsäpirttiläisiltä. Jos jo-ku metsäpirttiläinen lukee tämän ja tietää Einosta jotain niin voi ottaa yhteyttä toimitukseen jossa on osoit-teeni.

— Rippikoulua tuli silloin syksyl-lä käytyä kaksi viikkoa ja lopun rip-pikoulusta suoritin Helsingissä sodan loputtua, kun tuli eteen tämän ”keit-tiöpäällikön” etsiminen ja naimisiin meno ajankohtaiseksi.

Miten lie Paavon rippikoulun käynti jatkunut?

Minun talvisotani päättyi Luu-mäellä, jonne vedimme Viipurista puhelinlinjaa. Puusta latva poikki, kuori pois ja eristimet kiinni! Tästä tarttui kimmoke sähköalalle ammat-tiin, jota työtä tein samassa firmas-sa 36 vuotta.

Urho V K

Palaan kotiin

Vastassa vanhat petäjät,
kumaraiksi käyneet,
koukkuisin käsivarsin,
illan aurinko sylissään.
Seisovat entisillä paikoillaan
leikkilaineitten vartijat,
pehmeän hiekan
punaruskeat pilarit.
Rinteen juurella
unien onkipaikka.

Tien vankina tulija,
vapaus vasta perillä.

Kylätiellä on tilaa
lapsen palata.
Poissa jokainen talo,
pensasaidat ja veräjät.
Tankkien puhkomat pihamaat
työntävät heinää ja
auringonkukkaa.
Joen takana tataripelto
— viisivuotiaan kukkamaa —
kesätuulella huojumasta lakannut,
pensastunut ja hyljätty.
Aukean laidalla
elokuun okra.

Oikaistu tie on leveä,
rajoina uusitut ojat.
Ojan harteilla etsimäni,
matkan kohde ja päämäärä.

Siinä on koti.

Kappaleet punatiiltä ja lasinsiru,
pala vastaveistetyin saunan
sementtilattiaa.
Isän paikoilleen asettamat,
rikkilyödyt ja revityt.

Olen löytänyt kotiin.
Minut valtaa vilpitiön riemu.
Poissa on viha,
vuosikymmenten kauna.

Jäljellä sisin — kiitosta tulvillaan.

Kaija Ryyppö
Sakkolassa 21. 8. 1990

Jatkosota vain jatkui...

Jatkosota vain jatkui — vaikka tarkkailevat ennustajat sanoivat, että jo heinänteon päästään, kesällä 1941.

Rintamat kumminkin rauhoittuivat ja alkoi asemasotavaihe. Silloin alkoi vanhempien ikäluokkien kotiuttaminen — muutama vanhempi ikäluokka jo tammikuussa 1942.

Näin Syvärin suunnaltakin lähti yksi junavaunulastillinen, joukossa oli myös Viialan, Kylmäkosken ja Urjalan miehiä. Nämä siviiliin päästetyt miehet kuljetettiin suoraan Forssaan, josta annettiin uudet reservimääräykset ja matkaliput kotipaikkakunnalle.

Me asuimme silloin Vesilahdella ja naapurissa asui Sakkolan Riiskan hovin lähes 100-vuotias vanharouva kahden poikansa kanssa. Hänellä oli 7 poikaa jotka kaikki tunsin. Yksi pojista oli mennyt jo nuorena naimisiin "Lepetovan" tyttären kanssa Metsäpirtin Koselaan.

Helmikuussa vanha mamma kuoli ja samaan aikaan myös kuoli Sassa-niminen hänen poikansa.

Tuomari Aleks Mamejeff halusi, että nämä vainajat saatetaan hautaan Raudun Palkealan ortodoksiseen hautausmaahan. Rautu oli silloin sotatoimialuetta. Aleks Mamejeff

hommasi matkaluvan veljelleen Valdemarille ja minulle matkalle Sakkolan Riiskaan ja Raudun Palkealaan.

Me menimme junalla Valkjärven asemalle. Yövyimme Valkjärven. Josta aamulla jatkettiin matkaa armeijan autokuljetuksella Palkealaan.

Haudauksen jälkeen sotatuomari Mamejeff läksi suoraan takaisin Tampereelle ja minut ja Valdemarin kuljetti kuorma-auto Sakkolan Riiskaan.

Katselimme taas kotikylämme maisemia ja yövyimme meidän talossa, jossa jo ennestään oli asumassa riiskalaisia työvelvollisia.

Naapurissa oli armeijan autokorjaamo, jonka kuljetuksessa pääsimme aamulla takaisin Valkjärven asemalle.

Jo huhtikuussa me tulimme kaikine tavaroinemme taas Riiskaan. Kolmena keväänä kylvin viljaa kotitilalla — kaksi kertaa korjasin satoa...

Mamejeffin Valdemar asui Riiskan kansakoulun saunassa, kävi töissä ja kalasteli Suvannolla.

Mamejeffin hieno huvila ja ulkorakennukset vastapäätä kansakoulua oli poltettu kokonaan.

Terveisiä minulta!

Väinö Koppanen

Kirkon hiljaisen muistan

*Istun Sakkolan kirkon penkissä,
ja Liesmaa saarnaa.*

*Hirvuista on langeta elävän
Jumalan käsiin.*

*Mutta me emme ole niitä,
jotka vetäytyvät pois,
omaksi kadotuksekseni, vaan niitä,
jotka uskovat sielunsa
pelastukseksi.*

*Voi niitä armon sanoja
Hänen saarnassaan
nehän kantavat ihmistä
läpi elämän
täällä maailmassa.*

*Sota hävittää ja tuhoaa kaikki
vaan ei muistoja
jotka kantavat ihmistä
läpi elämän.*

*Sinut muistan kirkko hiljainen
ja sun palavat kynttiläs.
Sinä hetkenä Jeesus varmaan
mä olin lähelläs.*

*Rukoillaan.
Varjele Jumala Eurooppaa
varjele SUOMEN MAATA:
Älä meidän kansaamme
sodan jalkoihin saata.*

Laina Huuska

Iloiset virpojaiset

Virpojaisissa toki laulettiinkin. Etualalla Valkjärven puvussa Raita Karpo ja Sakkolan puvussa Tyne-Kerttu Virkki.

Virkki-käsityömuuseossa pidettiin perinteiset virpojaiset palmusunnuntaina 23. 3. Jo heti aulassa käsityöneuvos Tyne-Kerttu Virkki ja laulajatar Raita Karpo virpoivat kaikki vieraat.

Laulettuamme aluksi yhteisesti pianonsoitonopettaja Svetlana Koytchevan säestyksellä Tyne-Kerttu Virkki toivotti läsnäolijat tervetulleeksi ja selosti museon perinnetapahtumia. Hän huomautti samalla esillä olevista Annelinummelinin ikoninäyttelystä ja museon pääsiäisnäyttelystä, jossa erityisesti jäi mieleen upeat, taidokkaat pääsiäismunat, jotka oli maalannut Raita ja Tirkkonen. Värikkäät, kauniit virpovitsat oli valmistanut Anni Arola.

Opettaja Olavi Vilppula puhui virpomisperinteestä. Lausuen ensin tunnustuksen sanoja käsityöneuvos Tyne-Kerttu Virkille arvokkaasta, uhrautuvaisesta työstä perinnekulttuurin ja karjalaisuuden hyväksi hän sanoi: — Kirkollisessa traditiossa muistellaan Jeesuksen matkaa öljymäeltä Jerusalemiin, jossa kansa huusi ja levitteli tielle palmunoksia, jopa vaatteitakin. Kristillisen uskon vakiinnuttua tapahtuman muistoa

alettiin viettää vuotuisin juhlameinoin. Kirkossa pajunoksat siunattiin juhlallisesti, mm. niihin pirskotettiin vihkivettä suitsutuksin ja rukouksin. Näin siunatut palmunoksat tulivat lähes pyhänjäänösten arvoisiksi. — Katolisen kirkon välityksellä palmusunnuntain viettotapa levisi ympäri Eurooppaa, jossa se sai eri maissa kansallisia ja paikallisia sovellutuksia. — Kannaksella virvottiin palmulauantaina, Pohjois- ja Laatokan Karjalassa palmusunnuntaina. Ortodoksien keskuudessa virvottiin aina palmusunnuntaina, kertoi Olavi Vilppula.

Virpojaisissa oli tälläkin kerralla korkeatasoista musiikkiohjelmaa. Raita Karpon esitykset Svetlana Koytchevan säestämänä olivat aivan sydämeen käyvää kuultavaa. Lisäksi Svetlana Koytcheva soitti. Hänen esityksensä ovat aina kaunista kuultavaa, temperamenttista ja rutinoitua.

Virkki-Käsityömuuseossa oli jälleen onnistunut virpomistapahtuma, joka oli kuin alkufanfaari keväälle. Tunnelma oli koko ajan lämmin ja sydämeellinen.

Aili Tuhkanen

Vieraita Kiviniemestä

Saimme helmikuussa vieraita Kiviniemestä, neljä vuorokautta he saivat meillä viipyä.

Kun me turistit olemme käyneet yksityisesti Sakkolassa ja vieneet tietoa, millaista Suomessa on, niin minusta on varsin hyvä, että joku pääsee sieltäkin käymään täällä meillä.

Kodissamme vieraillut pariskunta on kotoisin Muurmanskista — he ovat minulle ja vaimolleni kahdeksan vuoden takaisia tuttuja. Silloin saimme heiltä kyydin Kiviniemestä Haparaisiin. Silloin myös saimme juoda heillä ensimmäisen maitokahvin: heillä oli silloin pari lehmää ja tuohon lypsettyyn maitoon he laittoivat kahvin ja keittivät. Kannattaa kokeilla.

Ensi kesänä, kun taas menemme Kiviniemeen, niin kokemuksesta tiedän, että jokainen haluaisi auton mennäkseen kotikyläänsä. Moni haluaisi tietenkin kuljettajan puhuvan suomea.

Voin suositella tätä Sashaa — hän puhuu jo välttämättä suomea ja on lukenut koulussa myös saksaa. Hänen nimensä on Aleksanteri (Sasha) Kulikov. Hänet tapaa usein motellin luota, jossa noita kyydintarjoajia on. Viime kesänä hänellä oli vihreä Lada.

Mutta en voi olla palaamatta noihin menneisiin aikoihin, jolloin salaa kävimme Sakkolassa. Silloin oli aina määrättyä jännitystä mukana. Oli täpötäydet junat välillä Leningrad — Kiviniemi. Ei saanut puhua suomea, se olisi heti kiinnittänyt huomiota.

Tai sitten autolla Leningradista mentäessä piti varoa tarkastuspaikkoja. Oli hyvä, jos kuljettaja selvisi tilanteista.

Minä kävin ensimmäisellä matkallani toistakymmentä vuotta sitten.

Viljo Pitkänen

Surulla ja sydämellä Val Di Fiemmillä

Pohjois-Italiassa Dolomiittien kainalossa sijaitsee Val Di Fiemmen laakso. Hiihdon MM-kisat käytiin laakson kolmessa pikku kaupungissa. Välimatkat olivat 4—6 kilometriä Predazzossa hypättiin, Teserossa hiihrettiin ja Cavalese oli lehdistö- ja TV-keskuksena.

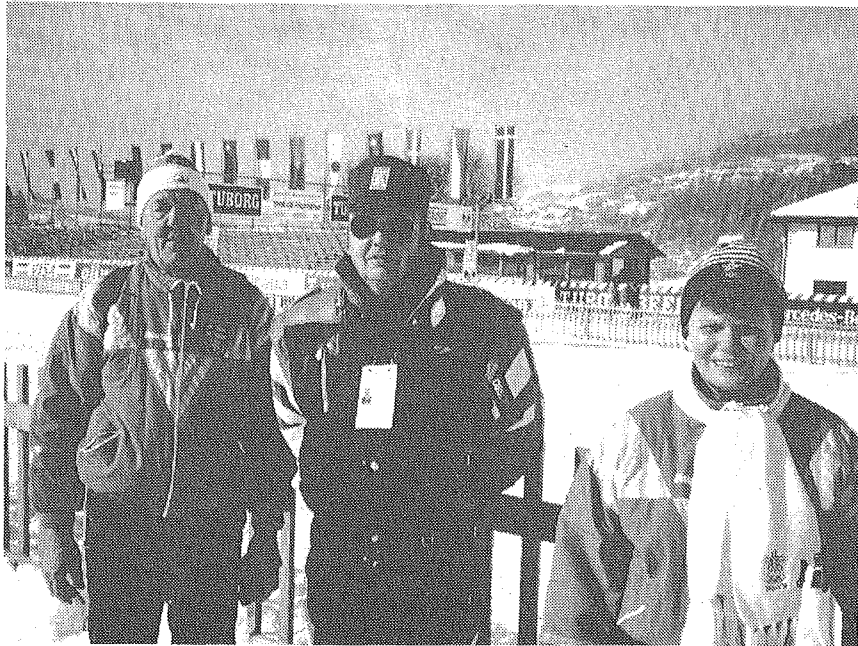
KISAJÄRJESTELYT

Olessani nyt kymmenennen kerran hiihdon Olympia- tai MM-kisatapahtumien silminnäkijänä paikan päällä, joista viisi, virallisesti Suomen edustusjoukkueessa suksihuoltotehtävissä (voitelu), tulee aina tehtyä vertailuja edellisiin kisoihin. Nämä nyt hiihdetyt ja hypätyt kisat olivat kokonaisuutena kehoimmat missä minä olen ollut mukana. Kisa-alueen ravintolatarjoilut olivat kovin suppeita, telttakatokset kylmiä ja liian pieniä. Ainoastaan olutfirman telttaravintola oli suuri ja lämminkin. Hiihtostadionin tulostaulut olivat liian pieniä ja ”vähäsanaisia”. Uuden kisarakennuksen latukaarteissa olisi pitänyt olla näyttökello, jolloin kilpailija uudelle kierrokselle lähdettyään olisi nähnyt oman aikansa ja sen hetken sijoituksensa. V. 1988 Galgaryn kisoissa oli tällainen ja se oli todella hyvä myös katsojille.

Mahtui kisoihin sentään jotain hyvääkin. Lähtöluettelot saimme aamulla kisaportteilla ja tulosluskat kohta kunkin kilpailun päätyttyä. Maasto oli avaraa, ladut ja väylät leveitä. Aurinko paistoi lähes joka päivä joten loistava sää siten korvasi puutteet. Ulkolaisista kisapaikkakunnista Itävallan Seefeld on edelleenkin listallani ykkönen.

HIIHTOTAPAHTUMAT

Suomalainen hiihtäjä jäi ensi kerran ilman voittoa. Tämä tuntui ja

Samppa (vas.) ja Eeva Viska Val Di Fiemmen hiihtostadionilla. Keskellä kansainvälisen hiihtoliiton, Fiss, valvoja, vuosien takainen tuttavamme.

tuntuu hiihtomiehestä kovin murheelliselta. Miksi näin kävi? Olen analysoinut tapahtumia moneen kertaan saadakseni jotain selville. Hiihtoliiton entinen päävalmentaja, ystäväni, heimoveljeni, Immo Kuutsa Iisalmesta loi valmennusmenetelmän, jolla tuli tuloksia. (Kuutsan valmennuskausi v. 1973—87.) Ovatko uudet valmentajat poikenneet tästä, on yksi kysymys? Valmentautuminen Val Di Fiemmen kisoihin viimeisteltiin Itävallan Ramsayssa, niin sanottuna korkeanpaikan leirinä, eli aivan entiseen tapaan. Kun kilpailupaikat ovatkin korkealla, Val Di Fiemmesä 900—1000 metriä merenpinnasta ja tuleva Albertvillen maastohiihtopaikka 1700 metriä merenpinnasta, ajatuksiini on tullut se, että jos korkeanpaikan viimeistelyleiri ei tuota tulosta silloin, kun kilpailupaikkakin on korkealla. Mielestäni tutkimisen arvoinen asia urheilulääkäreille.

HIIHDOT

Maastossa ollessani huomasin mei-

dän perinteisen hiihtotavan mieshiihtäjien siirtyvän nousun jyrkentyessä haaranousuun aivan liian aikaisessa vaiheessa. Voitelua en epäillyt, keli oli selvä. Keskustelin kuitenkin voide-ryhmän jäsenen Juhani Revon kanssa asiasta ja tulimme siihen tulokseen, että pojilla ei ollut potkuissa voimaa. Potku oli kuin ”lehmän henkäys” Kalevi Laurilan sanoja lainatakseni. Huippuhiihtäjä kilpailuvauhdissa ollessa ponnistaa suksen latua vasten lähes puolitoista kertaa oman painonsa ja silloin suksi pitää, jos voitelu on vähänkin kohdallaan. Luisteluhihdossa tuli esille sama voiman puute, jolloin suksien luistelukulma levenee liikaa ja vauhti hidastuu. Viestihiihtojen päivinä oli sitten kisa-alueella jo kisatunnelmaakin, mutta muuten tunnelma oli aika vai-su. Miesten viesti meni tyydyttävästi Suomen pojilta ja osuuksien hiihtäjät olivat meidänkin mielestämme oikeat. Naisten viestiin sitävastoin nimettiin ankkuriksi vähemmän vapaan tyylin taitaja. Tulos oli huono, neljäs sija, joka mitalitasoisissa kil-

pailussa on sama kuin neljäskymmenes. Näin sanoi kerran Juha Mieto ja minä olen samaa mieltä.

HYPYT

En voi ymmärtää miksi tuomarijyry ei osaa asettaa lähtöpuomia sellaiseen kohtaan, että se olisi siinä koko kilpailun ajan. Kun koehyppääjiä on kymmenkunta ja osa heistä hyviäkin, pitäisi jyryn ammattimiesten nähdä heti oikea lähtölava. On kertakaikkiaan harmillista meistä katseliijoista puhumattakaan kilpailijoista kisan keskeytys. Kyllä kilpailijoitten fiilis katoaa varmasti lähtölavan siirron myötä. Näin tapahtui Predazzossa, katsomo buuasi ja suurin osa katsojista poistui kokonaan, niin mekin.

MUITA NÄKEMYKSIÄ

Hiihtoystäviä tapasin paljon, tietenkin suomalaisia, mutta myös ulkolaisia. Norjan entinen mestarihiihtäjä Harald Grønningen tuli tervehtimään ja oli edelleen sama reilu Harald kuin lähes kaksi vuosikymmentä sitten. Kisaliikenne sujui tyydyttävästi suurista automäärästä huolimatta. Paikoitusalueita oli riittävästi ja mikä hyvä, suhteellisen lähellä kisapaikkoja.

Täysin raittiina ihmisenä ja urheilumiehenä en hyväksy olutmainoksia lähtö- ja maalipylväitten välissä. Vielä vähemmän sitä, että kilpailijan rintanumerossa oli olutfirman mainos.

Tapanani on ollut aina käydä kisapaikkakuntien kirkoissa eikä täälläkään tavasta poikettu. Kaiken hällinän ja kisamelskeen keskellä hiljennimme vaimoni kanssa jokaisessa kolmessa kisakaupungin kirkossa hetkisen. Jumalan varassa on hyvä vaeltaa — Suomessakin.

Ensi vuonna helmikuun 6. päivä matkustamme seuraamaan talviolympialaisia Ranskan Albertvilleen, jonne majapaikatkin on jo varattu.

Samppa Viskari

Maratoonari Karvonen juoksee Vesilahdessa

Äitienpäivän alla lauantaina 11. 5. juostaan Vesilahdessa Rautialan lenkki. Siellä on mahdollisuus seurata, kuinka matka taittuu kuululta karjalaismaratoonarilta, Veikko Karvoselta.

Hänen uransa huippuajat ajoittuivat 1950-luvulle: hänet on valittu Suomen parhaaksi urheilijaksi vuon-

na 1951 ja pronssinen olympiamitali hänellä on Melbournesta vuodelta 1956. Kahdesti hän on myös voittanut Bostonin maratoonin.

65-vuotias Veikko Karvonen näyttää nyt juoksutaitoaan Vesilahdessa: hänet on saanut mukaan vesilahtelaisen Mauri Laitinen, joka tapasi Karvosen viime kesän karjalanmatkalla.

Samppahiihdolle riitti lumi

Maaliskuun sunnuntai 17. 3. 1991 oli Suomelle tärkeä päivä — silloinhan ratkottiin Samppa-hiihdon voittajat ja valittiin maalle uusi eduskunta!

Orivedellä asuvan Samppa Viskarin hiihdot järjestettiin jo kymmenettä kertaa, nyt kolmannen kerran Lempäälässä. Lumi riitti ja laduille lähti kaikkiaan noin 250 hiihtäjää.

Kilpasarjassa miesten voiton vei jo kolmannen kerran perätysten Mika Hasa. Samppa itse mitaloi miehen tämän suksittua maaliin.

Ensi talveksi Viskari toivoo saavansa hiihdoistaan oikein kansallista kilpailua — toivottavasti yritys onnistuu.

Kaikkien hiihtäjien kesken arvottiin Suvanto Säätiön lahjoittama sikapossu. Arpa nimesi voittajaksi lempääläisen retkisarjassa suksineen Toivo Koivuniemen. Hän otti kuitenkin voittonsa rahana.

Koulumuisto

Ensimmäinen kouluni oli Turkkisen vanhassa tuvassa. Opettaja Ernest Weisell meitä ohjaili. Pääsin toiselle luokalle suoraan, kun isäni oli opettanut luvut ja kirjaimet.

Eräällä tunnilla suutuin jostakin.

Painoin kyynänpääni Tiinuksen Tyyneen käsivarren päälle niin lujasti, että hän päästi suuren itkun ja valitti opettajalle. Sain kovat torut.

Illalla äiti antoi vielä koivurieskaa. Tämä tapahtui vuonna 1917.

Leppaojan Kerttu

**UUDET TUNTURIT
TULIVAT**

*...ja valitsit
itse tiesi!*

— ja viime vuoden mallit tosi edullisesti —

KODIN KONE HALLI
LEMPÄÄLÄ VIRASTOTALO PUH.751500

Vieläkin asiaa "Artusta"

Lehtemme kuluvan vuoden ensimmäisessä numerossa oli nimim. "Mimmin" (taidampa oikean nimenkin arvata) osuvasti kirjoitettu kuvaus Loposenmäen miesten hevosmieshengestä ja innostuksesta hevosiin. Täytyy tunnustaa, että itsekin tuolla samaisella mäellä syntyneenä ja osan lapsuuttani viettäneenä olen tuon saman hengen ja innostuksen "uhri".

Kirjoituksen yhteydessä ollut ko-
mea kuva ensimmäisen palkinnon kantakirjaori "Artusta" palautti mieleeni tuon Viipurin orinäyttelyn tapahtumia ja muutenkin muistiku-
via mainitusta oriista. Taitaa olla myös niin, että olen enää ainoita tuon näyttelyn sakkolalaisia silmin-
näkijöitä. Olin silloin v. 1938 neljä-
toistavuotias ja minusta tuntui, että muut tuntemani paikalla olleet sakkolalaiset olivat sukupolvea vanhempia.

"Arttu" oli tuon näyttelyn ehdoton huippuyksilö sillä muut mukana olleet oriit eivät arvostelupisteissä päässeet lähellekään samalle tasolle. Palkitsemisen jälkeen se oli hevosmaailman harvinaisuus, julkis nykyielellä sanottuna. Tämän osoittaa se, että oriita oli ennen sitä vuosikymmenien aikana kantakirjaan merkitty n. 4000, mutta "Arttu" oli — ainakin paikalla olleiden puheiden mukaan — vasta neljäs korkeimmalla eli ensimmäisellä palkinnolla hyväksytty. Muistan kuinka näyttelyma-
neesissa Kelkkalan raviradalla run-
saslukuisessa yleisöjoukossa kävi ko-
hahdus, kun arvostelulautakunta pal-
kinnosta ilmoitti.

Se oli tunnustus myös paikkakun-
nan hevosjalostukselle sillä "Arttu" oli suvuiltaan paikallista hevoskan-
taa, syntynyt ja kasvatettu Kaapre
Matilla, sekä poikien Johanneksen ja
Albertin näyttelykuntoon hoitava ja

valmentama. Se ei ollut mikään sil-
mää hivelevän kaunis hevonen vaan
varsana ja varsinkin laihepana suu-
riluinen ja hieman kulmikas. Tästä
syystä ei oman kylän "hevosparla-
menti" sitä kovin korkealle arvosta-
nut, mutta kun sitten näyttelykun-
nossa lihakset kehittyivät oikeisiin
paikkoihin ja mitat täsmäsivät ihan-
neyksilön kanssa, sekä käyttökoe —
kuormanveto, kävely, juoksu, liikkeet
ja luonne — onnistui hyvin, niin lop-
putulos oli paras mahdollinen.

Kaapre Matin hevostuntemusta —
ja silmää osoittaa, että kun kylän
miehet hieman epäilivät "Artun"
menestystä näyttelyssä niin Matti
vastasi: "Koha mei pojat vievät tään
Viipurii ni herrat alkaatki tuumii jot
mooneis palkinto sil annetaan."

Päinvastaisessa tapauksessa taas
kun eräs toinen ori, jota kylän mie-
het ilman muuta pitivät kantakirjaan
kelpaavana, vietiin Matin arvioita-
vaksi niin tämä silmiään siristellen
hevosien kierrettyään sanoi: "Komi-
jahan tää on mut rokluurihmat (har-
simalangat) on viel päästämättä." Ja
niinhän siinä vain kävi, että oria ei
kahdesta yrityksestä huolimatta kan-
takirjaan saatu.

"Artun" osti näyttelyn jälkeen ti-
lanomistaja Hietanen Kuolemajär-
veltä ja kauppahinta 80.000 markkaa
lienee ollut korkein työhevostyyppi-
sestä oriista siihen mennessä makset-
tu hinta, vastaten kahden hyvän hen-
kilöauton senaikaista hintaa.

Sen vaikutus suomalaisessa hevos-
jalostuksessa ei — ehkä sota-ajasta-
kin johtuen — muodostunut merkit-
täväksi. Tietojeni mukaan se olisi so-
dan jälkeen vaikuttanut Punkalaitu-
mella ja jälkeläiset olivat rauhallisia
ja vahvoja työhevosaia, mutta jälke-
läisarvostelut hevosalan julkaisuissa
olivat vaatimattomia.

Olavi Lopenen

Eino Systä kotipihallaan.

Kiviniemessä

*Oli koski ja kaksi siltaa
myös poika joka kaksi iltaa
Kiviniemessä käydä sai.*

*Vuoksen rannassa,
varpaat sannassa
seisoi poika hämyssä illan.
Kuu veitikka veden pinnalle
piirteli kolmannen sillan.*

*Tänne tuln kun tulla sain.
En kotia löytänyt jota hain
vain tyhjän kukkivan mäen
silmiä edessä näen.*

*Oli tuossa riihi
jossa ahosta puitiin,
mäen alla oja siellä uitiin.
Ihan selvästi muistan mä
kaiken tuon
otan Liisalta lasin, ojasta juon.*

*Vielä harjulle nousen,
kun lapsena ennen.
Käännyin ympäri ja näen
kaiken menneen.
Kohta aurinko laskee:
on niin kaunistä että
meinaa silmiini väkisten tulla vettä.
On niin kaunistä että.*

Eino Systä

Koiramainen seikkailu

Olin juuri saattanut poikani ja mi-
niäni Barösundin bussille palailin ke-
sämökilteni ilta-aurion saattelama-
na. Silloin pyyhälsi ohitseni nopea
moottorivene, joka parin sadan met-
rin päässä pysähtyi jatkaakseen taas
kovalla vauhdilla. Silloin huomasin
veneestä pudonneen jotain. Tultuani
lähemmäksi totesin esineen liikku-
van. Pieni koirahan siinä yritti uida
minkä perässään roikkuvalta hihnal-
ta pystyi. Vene oli jo mennyt näky-
mättömiin, joten en nähnyt muuta
neuvoa kuin nostaa koira veneeseen.
Se oli pieni rotukoira, entisajan
grammareista tuttu ns "his masters
vois" merkinen koira. Koska minul-
la ei ollut silmälasia mukana, en
pystynyt lukemaan mahdollista nu-
meroa kaulapannasta. Ajeltuani ai-
kani pitkin Barösundia ja odoteltua-
ni mahdollista koiran noutajaa en
nähnyt muuta mahdollisuutta kuin
viedä koira mukani mökille. Mök-
kini sijaitsee saarella ja sinne pääs-
tyämme koira alkoi vimmatusti
haukkua ja palasi aina uudestaan lai-
turille. Koska kysymyksessä oli rotu-
koira, luulin ainakin numeron perus-
teella löytäväni myös omistajan,
mutta kaulapanta osoittautui aivan

tyhjäksi, ei mitään numeroa. Ja koi-
ra vaan haukkui laiturilla. Mitä teh-
dä? Aikani mietittyäni päätin viedä
koiran Inkoon poliisille, arvelin hä-
nen pystyvän päättämään lisätoimen-
piteistä. Poliisi oli juuri lähdössä jo-
honkin kun tuln koiran kanssa toi-
mistoon ja esitin asiani. Poliisi sanoi,
ettei hänellä ollut tiloja koiran säilyt-
tämiseen. Sanoi, että kun olen pitä-
nyt sitä 14 vuorokautta eikä kukaan
ole tullut perimään on koira minun
omaisuuttani.

Olin juuri joutunut lopettamaan
oman boxerini vetistelyjen kera enkä
missään tapauksessa ollut tällaiseen
valmis. Ja nyt minun täytyy lähteä,
sanoi poliisi. Poliisin lähdettyä jäin
miettimään mitä olisi tehtävä. Mitäs
muuta kuin ottaa jälleen koira venee-
seen ja lähteä taistamaan n. 20 km
taivalta mökille päin. Siinä ajellessani
minuun iski kavala ajatus. Oltiin juu-

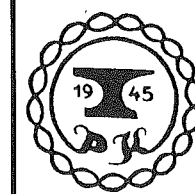
ri tulossa niille maisemille mistä olin
joutunut koiran ottamaan veneeseen.
Bensa-asema oli vieressä. Käytyäm-
me siinä kumpikin koiran kanssa asi-
oillamme huomasin koiran seuraile-
van minua kuin ainakin omistajaan-
sa, koko ajan raahaten hihnaa peräs-
sään. Koiran huomaamatta irroitin
hiljaa veneen ja lähdin ajelemaan il-
lan jo hämärtyessä mökille päin.

Olin jo melkein unohtanut koko
tapahtuman, kun sekoittaessani "sat-
sia" tuli vaimoni sanomaan että tu-
le puhelimeen kun se koiran omista-
ja haluaa kiittää siitä koiran pelasta-
misesta. En halunnut mielelläni kes-
keyttää työtäni ja sanoin vaimolleni
että hän ottaisi ne kiitokset vastaan
ja jatkoin työtäni. Vasta puhelun jäl-
keen rupesin miettimään mistä soit-
taja oli saanut tietää että minä olin
pelastanut koiran ja mistä hän oli
saanut puhelinnumeroni. Poliisi oli
ainoa, jolle olin nämä tiedot antanut,
mutta kuka nyt lähtisi ensimmäisek-
si poliisilta kyselemään veteen joutu-
nutta koiraansa. Oli hän kertonut, et-
tä vasta Svartön luona huomasivat
koiran kadonneen ja että heillä sillä
kertaa oli ollut lainavene.

Aapo Karppanen

Putkiliike
P Nuora Ky
37560 KULJU
puh. 676 100

Pienelle perämoottori-
veneelle haluaisin kesäksi
**VENE-
PAIKAN**
ison vesistön varrelta. Arvo
Meskanen p. (931) 413 030.

**PÄRSSISEN
KONEPAJA**

35500 KORKEAKOSKI,
PUH. (935) 81 204, iltaisin (935) 81 435,
Autopuh. 949 239 535

Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita

Äideille

*On kohta toukokuun toinen
sunnuntai.
Siitä tälle runolle aiheen sain.
Se juhlapäivä on kaikkien äitien,
päivä ruusujen, vuokkojen,
kiitosten.*

*Valistustalolla silloin niin,
äitienpäivää kun vietettiin.
Vuokkokimpun pienen valkoisen,
sai povelleen äiti jokainen.
Saiko myös kiitoksen?*

*Paljon onnea äideille kaikille,
vanhoille, kuin myös nuorille.
Kukkakimppuni Teille on valkoinen.
Olen sitonut valkovuokoista sen.
Onhan toukokuun toinen sunnuntai.*

Sylvi Systä

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tupaan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh. (932) 64 506, Uuno Pulakka, Ruovesi puh. (934) 76 021, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Lopenen, Lempäälä. Punkalaitumella kirjoja myy Eino Kuisma, puh. (923) 74 346.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. (931) 751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähetyksinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

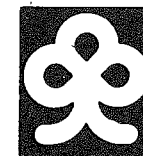
Kaikki sähköasiat voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvoa — palvelee

LEMPÄÄLÄN PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751 886 (verstaaseen)

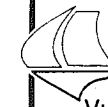
Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä urakalla ja laskuun.

SAKKOLAAN Bussimatkat

4.— 6. 6.	945,-
30. 6.— 2. 7.	945,-
18.—21. 7.	1.150,-
21.—23. 7.	945,-
9.—11. 8.	990,-

Majoitus Kiviniemen turistikeskuksessa, puolihoito. Lisämaksusta kotikyläkäynnit!

Kysy myös muita Karjalan kohteitamme!

SNS-MATKAT OY

Vuorikatu 24, 15110 LAHTI
P. (918) 24 296, fax. (918) 20 005

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1991 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
50 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 748 448

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
Lempäälän-Viialan Osuuspankki
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Uuno Pulakka